

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/8207,Premiera-sztuki-na-motywach-tekstu-Wladyslawa-Brulinskiego-Chlopcy-na-nas-juz-czas.html>
10.04.2026, 19:47

Premiera sztuki na motywach tekstu Władysława Brulińskiego „Chłopcy, na nas już czas...” - Białystok, 1 marca 2012

01.03.2012

W dniu 1 marca 2012 r., w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” w białostockim kinie „Ton” odbyła się uroczysta prapremiera sztuki na motywach tekstu Władysława Brulińskiego „Chłopcy, na nas już czas...” w adaptacji Anny Kołosow-Ostapczuk i w wykonaniu uczniów VII Liceum Ogólnokształcącego w Białymstoku. Na spektakl przybyli kombatanci, uczniowie, mieszkańcy Białegostoku. Po przedstawieniu widzowie dzielili się wrażeniami, które były bardzo pozytywne. Spektakl będą mogli obejrzeć w kwietniu także mieszkańcy Augustowa.

Po przedstawieniu delegacja IPN z dyrektorem prof. Cezarym Kuklą, prezes Zarządu Okręgu Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej prof. Witold Czarnecki oraz przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Białymstoku złożyli kwiaty i zapalili znicze pod tablicą poświęconą „Żołnierzom Wyklętym” na budynku kina „Ton”, w którym po wojnie sądzono członków podziemia, skazując wielu z nich na karę śmierci.

PERYPETIE SCENARIUSZA

Sztukę zatytułowaną „Chłopcy, na nas już czas” Władysław Bruliński napisał w 1957 r. Poza pracą zawodową zajmował się wówczas działalnością społeczną w Klubie Młodej Inteligencji. Bruliński był głównym animatorem życia kulturalnego i naukowego Klubu i to właśnie na potrzeby jego sekcji teatralnej przygotował ów scenariusz - w całości dedykowany Armii Krajowej na Białostocczyźnie. Nie była to jednak pierwsza jego praca poświęcona tematyce konspiracyjnej, stworzona z myślą o młodzieży. Już parę miesięcy wcześniej napisał szereg drobnych utworów: wierszy, piosenek oraz krótki scenariusz inscenizacji, które członkowie KMI zaprezentowali szerszej publiczności podczas wieczornicy zatytułowanej: „Polska Walcząca w piosence”. Sztuka nie doczekała się premiery. Działalność kulturalną i edukacyjną Brulińskiego w KMI uznano za wrogą wobec systemu komunistycznego PRL i w maju 1957 r. bezpieka wznowiła założoną na niego w 1956 r. sprawę agenturalnego rozpracowania pod kryptonimem „Nieznany”. SB uznała KMI za realne zagrożenie dla systemu.

Bruliński został aresztowany 16 grudnia 1957 r., po kilkumiesięcznym rozpracowaniu, w którym wykorzystano przeciwko niemu podsłuchy, kontrolę korespondencji oraz szereg agentów. Jako jeden z dowodów zabezpieczono maszynopis sztuki „Chłopcy, na nas już czas”, który miał posłużyć jako dowód w sprawie karnej, mimo że został przedstawiony do akceptacji Wojewódzkiemu Urzędowi Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk (cenzura). SB orzekła, że: „jest to utwór o treści antykomunistycznej nasycony klerykalnym ideizmem i nacjonalizmem, zawierający wrogie akcenty pod adresem Związku Radzieckiego i negujący ogromny wkład jaki wniosły polskie organizacje lewicowe do walki z faszystowskim najeźdźcą o wyzwolenie społeczne i narodowe”. Brulińskiego oskarżono o „zniekształcanie ogólnie znanych faktów historycznych poprzez zmianę ich charakteru lub przypisywanie nigdy nie istniejących okoliczności, celem zrehabilitowania wobec społeczeństwa dowództwa białostockiego Okręgu AK skompromitowanego

w czasie okupacji i po wyzwoleniu na skutek nieprzejednanej wrogiej postawy wobec Związku Radzieckiego, a następnie władzy ludowej. Ponadto „zdecydowanych wrogów władzy ludowej i socjalizmu, a zarazem pospolitych bandytów, jakimi byli [zdaniem bezpieki] „Mścisław” [Władysław Liniarski], „Las” [Bartłomiej W. Ściegienny] i inni, autor pokazuje jako pozytywnych bohaterów swej sztuki, przyoblekając ich w szaty patriotów, walczących w imieniu narodu o jego wolność”.

Proces przed Sądem Wojewódzkim w Bydgoszczy toczył się w dniach 7-13 sierpnia 1958 r. Przeciwko Brulińskiemu świadczył tylko jeden świadek, zaś pozostali (kilkudziesięciu!) składali zeznania korzystne dla oskarżonego. Nie uwzględniono wniosku obrony powołującej się na konstytucyjne prawo do swobody wypowiedzi i krytyki. Bruliński został skazany na sześć lat więzienia. Wyszedł zeń jednak już po dwóch latach, gdyż wyrok Sądu Wojewódzkiego został skasowany orzeczeniem Sądu Najwyższego. Ten uznał, że przy podejmowaniu decyzji sędziowie bydgoscy popełnili szereg rażących błędów, ale, choć skrócił wymiar kary, uznał winę podsądnego.

Pomimo kasacji scenariusz sztuki „Chłopcy, na nas już czas” pozostał w archiwum Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy w aktach sprawy, jako dołączony do niej dowód rzeczowy nie podlegający zwrotowi. Jako ciekawostkę można przytoczyć fakt, że w wyniku rewizji mieszkania SB skonfiskowała Brulińskiemu również maszynopis jego pracy magisterskiej dotyczącej techniki handlu oraz wszystkie do niej notatki, których mu nigdy nie zwrócono, choć się o to ubiegał (aresztowanie nastąpiło na krótko przed wyznaczonym terminem obrony). Dziś akta sprawy, wraz z maszynopisem sztuki, znajdują się w dyspozycji Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Bydgoszczy.

Paweł Niziołek

WŁADYSŁAW BRULIŃSKI „Oskar”, „Władysław” (1915-1998), kapitan AK.

Brał udział w kampanii wrześniowej. W ZWZ od grudnia 1939 r. Dowodził jednym z plutonów na terenie Łomży, został również mianowany II zastępcą komendanta miasta. Następnie pełnił funkcje komendanta Łomży (1940-1941 r.) oraz Obwodu Białystok-powiat (od 12 IV 1941 r.). 18 IV 1941 r. został aresztowany przez funkcjonariuszy NKWD i przewieziony do więzienia w Mińsku (Białoruś). W końcu czerwca 1941 r., w obliczu niemieckiego ataku na ZSRR, ewakuowany wraz z tysiącami innych osadzonych w kierunku Czerwieni. Po drodze enkawudziści mieli wykonać na nim wyrok śmierci poprzez strzał w tył głowy, zdołał jednak zbiec pomimo otrzymania kilku ran postrzałowych, w tym w twarz. Po powrocie na teren Okręgu AK Białystok ponownie objął kierownictwo nad powierzonym mu uprzednio Obwodem (do końca lutego 1942 r.). We wrześniu 1942 r. rozpoczął pracę jako szef Biura Informacji i Propagandy Okręgu AK Białystok.; należał też do grona najbliższych doradców Władysława Liniarskiego „Mścisława”. Od października 1945 r. w Warszawie, gdzie 8 V 1946 r. został aresztowany. Skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Białymstoku na dziesięć lat więzienia. W wyniku amnestii na wolność wyszedł po pięciu latach. Zamieszkał w Bydgoszczy gdzie w końcu 1956 r. zaangażował się w działalność w Klubie Młodej Inteligencji. Ponownie aresztowany 16 grudnia 1957 r., 13 VIII 1958 r. skazany przez Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy na sześć lat więzienia (wyrok ogłoszono 13 sierpnia 1958 r.). Sąd Najwyższy skasował decyzję sądu niższej instancji uznając ją za niewspółmierną do popełnionych przez podsądnego czynów i Bruliński wyszedł na wolność w grudniu 1959 r. Działał następnie w poakowskich środowiskach kombatanckich, w Klubie Inteligencji Katolickiej oraz w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym w Warszawie. Przygotowywał opracowania poświęcone polskiemu

podziemiu lat 1939-1944, pisał prace z dziedziny filozofii, etyki, historiozofii i futurologii. W 1981 r. założył jedno z najpłodniejszych wydawnictw drugiego obiegu w Polsce - Unię Nowoczesnego Humanizmu (działało do 1990 r.). Zmarł w Warszawie 3 VII 1998 r. Odznaczony m.in. Orderem Virtuti Militari V klasy, Krzyżem Walecznych, Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Paweł Niziołek

SŁOWO OD REŻYSERA

„Chłopcy, na nas już czas” to tekst trudny do realizacji scenicznej. Wielość wątków, miejsc akcji i bohaterów występujących w oryginalnym scenariuszu Władysława Brulińskiego niesie ryzyko zatarcia najważniejszego przekazu. Historia odkrywana po latach przez dzisiejszą młodzież przybliży sylwetki autentycznych postaci (Zbigniewa Rečki „Trzynastki”, Jana Maciorkowskiego „Milesa”, Władysława Liniarskiego „Mścisława” i in.), ale przede wszystkim zmusza do postawienia fundamentalnych pytań: Jakimi ludźmi jesteśmy dzisiaj? Czy nadal ważne jest dane komuś słowo? Co znaczy być patriotą we współczesnym świecie? Młodzież z klasy IG odtwarzając losy bohaterów, stawia przed sobą i publicznością owe pytania. Czy uda się znaleźć na nie odpowiedź... przekonają się Państwo sami.

Anna Kołosow-Ostapczuk

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

